

Турганбекова А.С.

Мәтін есептер

Мәтін есептерді тез әрі оңай
шығару жолдары

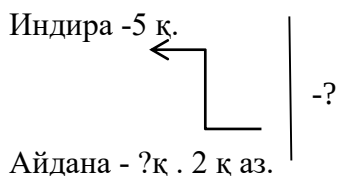
3

1 сабақ

Қосындыны табуға арналған құрама есептерді шешу

Үлгі:

Индирада 5 қуыршақ бар, ал Айданада Индираға қарағанда 2 қуыршақ аз. Қыздарда барлығы қанша қуыршақ бар?

Біз былай талқылаймыз. Қыздарда қанша қуыршақ екенін білу үшін Айданада қанша қуыршақ екенін білу керек. біз Индирада қанша екенін білеміз.

1) $5 - 2 = 3$ (қ.)-Айданада

2) $5 + 3 = 8$ (қ.)

$5 + (5 - 2) = 8$ (қ.)

Жауабы: Қыздарда 8 қуыршақ бар.

1.Есепті шеш.

Сатушының 15 көк түсті шарлар бар, сары түсті шарлар көк шарларға қарағанда 6 шарға кем. Сатушыда барлығы қанша шар бар?

2. Есепті шеш.

Портта 35 балық аулайтын кеме болды, ал сауда кемелері 7 кемеге аз болды. Портта қанша кеме болды?

3.Есепті шеш.

Гаражда 27 жеңіл көлік болды, ал жүк көліктері 9 көлікке аз болды. Гаражда барлығы қанша көлік тұрды?

4.Есепті шеш.

Ораз 18 мысалды шешсе, Қанат Ораздан 16 мысалды артық шешті. Ұлдар барлығы қанша мысал шешті?

5.Есепті шеш.

36 банка су эмульсиясын, ал майлы бояудан 4 банка аз сатып алынды.Барлығы қанша банка бояу сатып алды?

6.Есепті шеш.

Ауылда 19 ағаш үйлер бар, ал тас үйлер 26 үйге көп. Ауылда қанша үй бар?

7.Есепті шеш.

Отырғызу үшін 60 жөке ағаштарын алды, ал емен ағаштары 40 ағашқа аз сатып алынды. Барлығы қанша ағаш сатып алды?

8.Есепті шеш.

Үйде ақ пиондардың 14 бұтасы өседі, ал қызғылт 3 бұтадан аз. Үйдің жанында қанша пион бұталары өседі?

9.Есепті шеш.

Шыршада 36 шар бар, ал мұздақтар 20-ға аз. Шыршада неше ойыншық бар?

2 сабақ

Қалдықпен орындалатын қарапайым есептерді шешу

Үлгі:

Бақшада 15 раушан гүлі гүлденді. Айнұр 7 қызыл және 3 ақ раушандарды кесіп тастады. Бақшада қанша раушан қалды?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Гүлденген	Кесілген	Қалған
15	Қызыл -7р. Ақ – 3 р.	?

Есепті шешу үшін жоспар құрамыз.

Бақшада қанша раушан гүлі қалғанын білу үшін, Айнұрдың қанша гүлді кесіп алғанын білуіміз қажет.

Қалды $\rightarrow$ Кесілді

Есептің шешімін жазамыз.

- 1) $7+3=10$ (р)- Айнұр кескен гүл
- 2) $15-10=5$ (р)

$$15-(7+3)=5(\text{р})$$

Есептің жауабын жазамыз.

Жауабы: Бақшада 5 раушан гүлі қалды

1. Есепті шеш.

Шеберханада 40 ксерокс жөнделді. Таңертең 9 ксерокс, ал күндіз 10 ксерокс жөнделді. Жөндеуге қанша ксерокс қалды?

2. Есепті шеш

Шатырда 30 желім түтігі болды. 5 ағаш желімін және 3 аяқ киім желімі сатылды. Шатырда қанша желім түтігі қалды?

3. Есепті шеш

Дүкенде аяқ киімге арналған 26 электр кептіргіш және қолға арналған 30 электр кептіргіш болды. 20 электр кептіргішін сатып алдық. Дүкенде қанша электр кептіргіштер қалды?

4. Есепті шеш

Көшеттерге арналған 60 қорап болды. Көшеттерге арналған 8 кішкентай және 20 үлкен қораптар қолданылды. Көшеттерге қанша қорап қалды?

5. Есепті шеш

Кітапта 60 бет бар. Бала сәрсенбіде 20 бет, бейсенбіде 18 бет оқыды. Балаға кітапті оқып бітіруіне қанша парақ қалды?

6. Есепті шеш

Торларда 18 сұр және 30 ақ көгершін болды. 7 көгершінді ұшуға жіберді. Торда қанша көгершін қалды?

7. Есепті шеш

Қорапта 40 қарындаш болды. Омар 3 көк және 2 қызыл қарындаштарын жоғалтып алды. Қорапта қанша қарындаш қалды?

3 сабақ

Қарапайым есептерді шығарудағы азайтуды табуға арналған есептерді шешу

Үлгі:

Балалар бірнеше құс үйлерін жасады. Олар үйдің жанына 3 құс үйін және саябақта 7 құс үйін іліп қойғанда, тағы 4 құс үйі қалды. Балалар қанша құс үйін жасады?

Қысқаша жазба жасаймыз.

Жасалды	Ілінді	Қалды
? қ.	Үй – 3 қ. Саябақ – 7 қ.	4 қ.

Есепті шешу үшін жоспар құрамыз.

Балалардың қанша құс үйін жасағанын білу үшін, олардың қанша құс үйін ілгенін және қаншауы қалғанын білуіміз керек. Біз қанша қалғанын білеміз. Енді қанша ілінгенін табу керек.

Жасалды → Ілінді

Есептің шешімін жазамыз.

1) $3+7=10$ –Ілінді

2) $4+10=14$

$4+(3+7)=14$

Есептің жауабын жазамыз.

Жауабы: Балалар 14 құс үйін жасады

1. Есепті шеш

Ремонт үшін бояу банкілері сатып алынды. 4 банка су эмульсиясын және 5 банка майлы бояуды қолданғаннан кейін тағы 16 банка бояу қалды. Қанша банкы бояу сатып алынды?

2.Есепті шеш

Анамның бірнеше сурет жақтаулары бар. Оның 9 үлкенің және 13 кішкентайын достарына сыйлыққа бергеннен кейін, тағы 9 сурет жақтаулары қалды. Анамда қанша сурет жақтаулары болды?

3.Есепті шеш

Столдың үстінде бірнеше алма жатқан болатын. Оның 5 еуін Серік, 8 ін Айша алған кезде, столда 29 алма қалды. Алғашында қанша алма жатқан еді.

4. Есепті шеш

Мақсат дәптердің 20 бетін, ал Рауан 9 бетін жазды. Тағы 28 бет жазу қалды. Дәптердің қанша беті бар?

5. Есепті шеш.

Арманның бірнеше жаңғағы бар. Ол 9 грек жаңғағы мен 15 пістені жегеннен кейін, оның 33 жаңғағы қалды. Алғашында Арманның қанша жаңғағы болды?

6. Есепті шеш.

Құмырада қара өрік жатты. Оның ішінен 8 көк және 9 сары өрік алынған кезде, олардың 25-і қалды. Бастапқыда құмырада қанша қара өрік болды?

7. Есепті шеш.

Үстелдің үстінде журналдар жатты. Ермек 4 журналды, ал Арман 7 журналды алған кезде 28 журнал қалды. Бастапқыда үстелде қанша журнал болды?

8. Есепті шеш.

Сатушының шарлары болды. Ол 6 көк және 12 жасыл шарларын сатқан кезде, 40 шар қалды. Бастапқыда сатушыда қанша шар болды?

9. Есепті шеш.

Автобустан 12 адам шыққан соң, онда 20 бала мен 30 ересек адам қалған. Бастапқыда автобуста қанша адам болды?

10. Есепті шеш.

Жәнібек 4 көк және 7 жасыл орындықты жөндеген кезде, оған тағы 13 орындықты жөндеу қалды. Жәнібек қанша орындықты жөндеуі керек еді?

4 сабақ

Қарапайым есептерді шығарудағы азайтуды табуға арналған есептерді шешу

Тігіншінің 30 түймесі болды. Бірнеше түймені тіккеннен кейін, оның 2 ағаш және 4 пластмасс түймелері қалды. Тігінші қанша түйме тікті?

Қысқаша жазба жасаймыз

Болды	Тікті	Қалды
3 т.	? т.	Ағаш - 2 т. Пласмас - 4 т.

Есепті шешу жоспарын жасаймыз.

Тігінші қанша түйме тіккенін білу үшін, оның алғашында қанша түймесі болғанын және қанша түймесі қалғанын білуіміз керек. Қанша түймесі болғанын білеміз. Енді, қанша түймесі қалғанын білуіміз керек.

Тікті – қалды

Есептің шешімін жазамыз.

1) $2+4=6$ қалды

2) $30-6=24$

$30-(2+4)=24$

Жауабы: 24 түйме тігілді

1.Есепті шеш.

30 полиэтиленді пакет болды. Бірнеше пакетті қолданылғаннан кейін, тағы 7 ақ және 5 қара пакет қалды. Қанша полиэтиленді пакет қолданылды?

2.Есепті шеш.

100 шымтезек ыдысын сатып алдық. Бірнеше кастрюльді қолданған кезде 9 кішкентай және 20 үлкен шымтезек ыдысы қалды. Қанша шымтезек кастрюльдері қолданылды ?

3. Есепті шеш.

Дүкенде 28 керамикалық ваза және 30 хрусталь болды. Бірнеше ваза сатып алынғаннан кейін, дүкенде 18 ваза қалды. Қанша ваза сатып алды?

4. Есепті шеш.

Бастапқыда 25 көрпе болды. Бірнеше көрпе сатылғаннан кейін, 9 қоңыр және 6 жасыл көрпе қалды. Қанша көрпе сатылды?

5. Есепті шеш.

Қорапта 40 кәмпит бар. Бірнеше кәмпит желінгеннен соң, 16 кәмпит кремді және 7 кәмпит шие салындысы қалды. Қанша кәмпит желінді?

6. Есепті шеш.

Аулада 34 көлік тұрды. Бірнеше машина кеткеннен соң, 7 қара және 6 ақ машина қалды. Қанша көлік кетті?

7. Есепті шеш.

Үстелде 37 кесе бар. Бірнеше шыныаяқ алынып тасталғаннан кейін үстелде 5 үлкен және 9 кішкентай шыныаяқ қалды. Үстелден қанша шыныаяқ алынды?

5 сабақ

КӨБЕЙТУ амалына байланысты мәтінді есептер

Үлгісі:

Бір пакетте 5 жасыл бұрыш бар. Бірдей 4 пакетте қанша жасыл бұрыш бар?

Мәселе есептің шарты мен сұрақты тағы бір рет оқимыз.

Қысқаша жазба жасаңыз.

1 П. - 5 б.

4 п. -? б.

5-тен 4 рет алу керек.

Шешімді жазыңыз

$$5 \cdot 4 = 20 \text{ (бұр.)}$$

Жауап: 4 пакетте 20 жасыл бұрыш.

1. Есепті шеш.

3 подъездің кіреберісінде 2 қайың талдан өсіп тұр. Осы подъездің алдарында барлығы қанша қайың өсіп тұр?

2. Есепті шеш.

Санжардың бір гаражда 3 ойыншық машинасы бар. Сондай 5 гаражда қанша машина бар?

3. Есепті шеш.

Бір шелекте 9 балық бар. Осындай 2 бірдей шелекте қанша балық болуы мүмкін?

4. Бір табақта 6 дана ақ нан болды. Осындай 3 бірдей табақтада неше кесек нан бар?

5. Бір сапарында жүк көлігі 5 тонна құм тасымалдады. Осындай жүк көлігі 2 рейсте неше тонна құм тасымалдай алады?

6. Көмпиттер қоймасында 9 көк қонжық болған. Осындай 3 қоймада қанша қонжық отырар еді?

7. 3 қорап көшет бір гүлзарға барды. 9 бірдей гүлзарға қанша қорап көшет кетті?

8. Анам әрқайсысы 4 келіден 3 бас қырыққабат сатып алды. Анам қанша килограмм қырыққабат сатып алды?

9. Майраның бір терезесінде 5 шегіргүл бар. Майраның осындай 4 терезесінде қанша шегіргүл бар?

10. Аквариумда 10 балық шомылып жүрген. Екі бірдей аквариумда қанша балық жүзді?

6 сабақ

Шығындарды анықтауға арналған тапсырмалар

Бір стакан шай 3 теңге тұрады, осындай 5 стакан шай қанша тұрады ?

Қысқаша есептің шартын жасайық.

Бағасы	Саны	Құны
3 теңге	5 стакан	? с.

Құнын табу үшін бағаны зат санына көбейту керек.

Құнын қалай табуға болатындығын формулаға жазып алайық.

$ҚҰНЫ = БАҒАСЫ * САНЫ$

$Қ = Б * С$

Есептің шешуін жазамыз:

$3 * 5 = 15 (тг)$

Есептің жауабы: 15 теңге болады тура сондай 5 стакан

1. Есепті шеш.

8 теңгеден тұратын 3 қоңырау жиынтығы бар . Жаңа жылдық қоңырау жиынтықтары қанша теңге тұрады?

2. Есепті шеш.

Біз 2 м көк лентаны бір метрін 10 теңгеден сатып алдық. Сатып алу лентаға біз үшін қанша ақша төледік?

3. Есепті шеш.

Бір магнит 7 тг тұрады. Біз 3 магнит жиынтығын сатып алдық. Магниттер жиынтығы қанша тұрады?

4. Есепті шеш..

Бір түйреуіш 3 тг тұрады. 9 бірдей түйреуіш қанша тұрады?

5. Есепті шеш.

Бір стакан сүт коктейлі 8 тг. Мила 2 стакан коктейль ішті. Мила коктейль үшін қанша ақша төледі?

6. Есепті шеш.

Атасы 2 газетті 8 тг. сатып алды, атасы газет үшін қанша ақша төледі?

7. Есепті шеш.

Дүкенде 9 теңгеге 3 тоқаш сатып алынды. Тоқаш үшін қанша ақша төленді?

8. Есепті шеш.

Әрқайсысы 10 теңгеден бірдей 2 жасыл пияз сатып алды. Пияз үшін қанша ақша төленді?

9. Есепті шеш.

9 теңгеден 3 жіп қаңылтыр сатып алды. Жіп қаңылтырына барлығы қанша ақша төленді?

10. Есепті шеш.

6 теңгеден 3 батерейка сатып алдық. Батарека үшін қанша ақша төледік?

7 сабақ

Бір заттың санын табуға арналаған есептер

Үлгі:

Крекердің бір пакеті 6 тг тұрады. Самат крекерлерді алу үшін 18 тг төледі.

Самат крекердің қанша пакетін сатып алды?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Бағасы	Саны	Құны
6 теңге	? п	18 теңге

Санын табу үшін құнын бағаға бөлу керек. Санын қалай табуға болады.

$C. = Құ.: Ба.$

Мәселе есептің шешуін жазамыз.

$$18: 6 = 3$$

Жауап: Самат 3 пакет крекерді сатып алды.

1. Есепті шеш.

Көйлекке арналған бір түйме 3 тг тұрады. Айша 15 тг-ге. түймелерді сатып алды. Айша қанша түйме сатып алды?

2. Есепті шеш.

Бақытжан жүзгіш үшін 27 тг төледі. Егер 1 жүзгіш 3 тг болса, Бақытжан қанша жүзгіш сатып алды?

3. Бір құмыра желе 6 теңге тұрады. Анам бірнеше банка сатып алып, 18 теңге төледі. Анам қанша құмыра желе сатып алды?

4. Әжесі құрғақ ашытқы үшін 12 теңге төледі. Бір қап 4 теңге тұрса, әжеңіз қанша қап құрғақ ашытқыны сатып алды?

5. Бала доптар үшін 18 теңге төледі. Бір шар 3 теңге болса, ол қанша доп сатып алды?

6. Сағыз 2 теңге тұрады. Айдос 8 теңгеге қанша сағыз сатып алды?

7. Бір қап балық дәмдеуіші 9 теңге тұрады. 18 теңгеге қанша пакет дәмдеуіш сатып алуға болады?

8. Бір стаканның бағасы 4 теңге. 32 теңгеге қанша стакан сатып алуға болады?

9. Мариям шоколад үшін 30 теңге төледі. Бір шоколад 10 теңге тұратын болса, Мәриям қанша шоколад сатып алды?

10. Інжу бірнеше қорап кәмпитке 72 теңге төледі. Бір қорап кәмпит 9 теңге тұратын болса, Інжу қанша қорап кәмпит сатып алды?

8 сабақ

ЗАТТЫҢ БАҒАСЫН ТАБУҒА АРНАЛҒАН МӘТІНДІ ЕСЕПТЕР

Үлгісі:

Анам 4 қорап жеміс балмұздағына 28 тг төледі, бір қорап жеміс балмұздақының құны қанша?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Бағасы	Құны	Саны
? теңге	28 теңге	4 қорап

Бағаны табу үшін құнын санға бөлу керек.

Құнын қалай табуға болатын формуланы жазамыз.

Бағасы = Құны : Саны

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

$$28 : 4 = 7$$

Жауап: 7 теңге бір қорап балмұздақ .

1. Есепті шеш.

5 ірімшік сэндвичі үшін 15 тг төленді. 1 ірімшік сэндвичі қанша тұрады?

2. Есепті шеш.

Аскөктің 4 байламы үшін 20 тг төледі, 1 аскөктің бағасын табыңыз.

3. Есепті шеш.

7 сағыз үшін олар 21 теңге төледі. Сағыздың бір бөлігі қанша тұрады?

4. Есепті шеш.

Біз 3 электр шамы үшін 18 теңге төледік. 1 электр шамы қанша тұрады?

5. Есепті шеш.

Айжан 5 өшіргіш үшін 45 төледі. 1 өшіргіштің бағасын біліп алыңыз.

6. Есепті шеш.

Біз 4 түрлі-түсті кітап үшін 36 теңге төледік. 1 түрлі-түсті кітапша қанша тұрады?

7. Есепті шеш.

Әже 7 бөлке нан үшін 56 тега төледі. 1 бөлке нан қанша тұрады?

8. Есепті шеш.

Әже 2 бөлке нан үшін 92 теңге төледі. 1 ботон нан қанша тұрады?

9. Есепті шеш.

8 йогурт үшін олар 72 теңге төледі. 1 йогурт қанша тұрады?

10. Есепті шеш.

3 қалам үшін 30 теңге төледім. 1 қаламға қанша теңге төледім?

9 сабақ

Жалпы массасын табуға арналған мәтінді есептері

Үлгі:

1 пакет ұнның салмағы 2 кг. Сондай 5 пакет ұнның салмағы қанша кг ?

Қысқаша жазба жасаймыз.

1 заттың массасы	Заттың саны	Жалпы массасы
2 кг	5 пакет	? кг

Жалпы массасын табу үшін , 1 заттың массасын заттың санына көбейту керек

Жалпы массаны табу формуласын жазамыз

Жалпы.масс=1 зат.масс Саны*

Есептің шешімін жазамыз.

$$2 \cdot 5 = 10 \text{ (кг)}$$

Жауап: 5 пакет ұнның салмағы 10 кг.

1. Есепті шеш.

Әрқайсысы 3 кг-нан 2 пакет алма сатып алдық.

Қанша килограмм алма сатып алды?

2. Есепті шеш.

1 пакет өріктің массасы 3 кг. Осындай бірдей 6 пакеттегі өріктің массасы қанша?

3. Есепті шеш.

Бір картоп торының массасы 8 кг. осындай 3 картоп торының массасын қанша?

4. Есепті шеш.

Анам әрқайсысы 4 кг-нан 3 қырыққабат сатып алды. Анам қанша килограмм қырыққабат сатып алды?

5. Есепті шеш.

Бір алтын сақинаның массасы 4 г құрайды, сондай 3 сақинаның массасын табыңыз.

6. Есепті шеш.

Бір бағаннан 7 кг қияр жиналды. Сондай 4 бағаннан қанша килограмм қияр жиналды?

7. Есепті шеш.

Бір жүк көлігінде 4 тонна көмір бар. Сондай 3 бірдей жүк көлігінде қанша тонна көмір бар?

8. Есепті шеш.

Бір бұтадан 9 кг жаңғақ жиналды. Сондай 8 бұтадан қанша килограмм жаңғақ жиналды?

9. Есепті шеш.

Бір құлпынай себетінің салмағы 3 кг. осындай 3 себеттің массасын қанша болады?

10. Есепті шеш.

Әже әрқайсысы 4 г-нан аскөк тұқымының 6 пакетін сатып алды. Әже қанша грамм аскөк тұқымын сатып алды?

10 сабақ

Заттың санын табуға арналған мәтінді есептер

Үлгі:

Картонның 1 торының салмағы 3 кг. Қанат 12 кг картон сатып алды. Қанат қанша тор картон сатып алды?

Қысқаша жазба жасаймыз.

1 заттың массасы	Заттың саны	Жалпы массасы
2 кг	?	12 кг

Заттың санын табу үшін, жалпы массасын 1 заттың массасына бөлу керек

Формуласын жазсақ,

Саны = Жалпы масса : 1 зат масса

Шешімі:

$$12:3=4$$

Жауабы: Қанат 4 тор картон сатып алды

1. Есепті шеш.

Барлық азық-түлік сөмкелерінің салмағы 15 кг. Егер 1 азық-түлік сөмкесінің салмағы 5 кг болса, жалпы қанша азық-түлік сөмкесі бар?

2.Есепті шеш.

1 қауынның салмағы 3 кг. Осындай қанша қауын 12 кг болады?

3. Есепті шеш.

Хомяк қоймасында 30 кг астық болды, әр қоймада 10 кг. Хомякта қанша астық қоймасы бар?

4. Есепті шеш.

Жинаушы құс ұяларынан әр ұядан 10 г мамық жүн, жалпы 50 г мамық жүн алды. Құстың неше ұясынан мамық алынды?

5. Есепті шеш.

Біз 18 кг таңқурай жинадық. Ол әрқайсысы 3 кг-нан себеттерге салынды. Қанша себет қажет болды?

6. Есепті шеш.

8 кг қара өрік сатып алды. Әжесі оны әрқайсысы 2 кг -нан пакеттерге салды. Әжем қанша пакет алды?

7. Есепті шеш.

Әр пакетте 4 г -нан 12 г ақжелкен тұқымын сатып алдық. Ақжелкен тұқымының қанша пакетін сатып алды?

8. Есепті шеш.

1 асқабақтың салмағы 2 кг. мұндай қанша асқабақ 14 кг болады?

9. Есепті шеш.

24 кг картоп салынған қаптарда, оның әр қабында 8 кг. Қанша қап картоп болды?

10. Есепті шеш

Әр пакетте 7 кг -нан 63 кг қызанақ тұқымын сатып алдық. Қызанақ тұқымының қанша пакетін сатып алды?

11 сабақ

БІР ЗАТТЫҢ МАССАСЫН ТАБУҒА АРНАЛҒАН МӘТІНДІ ЕСЕПТЕРІ

Үлгісі:

Сая 4 тор картонды 12 кг-нан сатып алды. 1 тордың массасы қанша болады?

Қысқаша жазба жасаңыз.

1 заттың массасы	Заттың саны	Жалпы массасы
? кг	4 т	12 кг

Бір заттың массасын табу үшін жалпы массаны санға бөлу керек.

Формуланы жазып, бір заттың массасын қалай табуға болады.

$$1 \text{ зат.м} = \text{Жалпы.м} : С.$$

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

$$12 : 4 = 3 \text{ (кг)}.$$

Жауап: бір тордың салмағы 3 кг.

1. Есепті шеш.

2 алтын алқаның салмағы 8г. 1 алқаның массасын табыңыз.

2. Есепті шеш.

Шатырда 60 кг құрма болды. Ол 6 бірдей қорапта жатты. 1 қорапта қанша килограмм құрма болды?

3. Есепті шеш.

3 бірдей жүк машинасының массасы 18 тонна, 1 машинаның массасын табыңыз.

4. Есепті шеш.

Еттің 3 бірдей бөлігінің массасы 6 кг. еттің 1 бөлігінің массасын табыңыз.

5. Есепті шеш.

3 бірдей банкада 30 кг көк бояу бар. 1 банкада қанша килограмм көк бояу бар?

6. Есепті шеш.

5 бірдей банкада 15 кг джем бар. 1 банкада қанша килограмм джем бар?

7. Есепті шеш.

7 бірдей пакетте 21 кг қызанақ бар. 1 пакетте неше килограмм қызанақ бар?

8. Есепті шеш.

9 бірдей пакеттегі ұнның массасы 18 кг. 1 пакеттің массасы қанша?

9. Есепті шеш.

27 кг сәбіз 3 бірдей себетке салынды. Әр себетке неше килограмм сәбіз салынды?

10. Есепті шеш..

Алманың 3 қорабының салмағы 27 кг. 1 қораптың массасы қандай?

12 сабақ

САНДЫ БІРНЕШЕ ЕСЕ КӨБЕЙТУГЕ АРНАЛҒАН МӘТІНДІ есептері

Үлгісі:

Ілгіште 9 әйел курткасы болды, ал ерлердікі 3 есе көп болды. Ілгіште қанша ер куртка бар?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Әйел - 9 к.

Ер . к., 3 есе көп

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

3 есе артық нені білдіреді? Бұл 9-ды 3 рет көбейту керек дегенді білдіреді.

$$9 \cdot 3 = 27 \text{ (к.)}$$

Жауап: ілгіште 27 ер курткасы бар.

1. Есепті шеш.

Үйдің жанында 17 шырша отырғызылды, ал қарағай 2 есе көп. Үйдің жанында қанша қарағай отырғызылды?

2. Есепті шеш.

Жорыққа 14 қыз, ал ұлдар 2 есе көп барды. Қанша ұл бала жорыққа шықты?

3. Есепті шеш.

Ернұр 15 саңырауқұлақты тапты, ал Самат 3 есе көп. Самат қанша саңырауқұлақ тапты?

4. Есепті шеш.

Тақтада 12 үлкен магнит, ал кішкентайлары 4 есе көп. Тақтада қанша кішкентай магнит бар?

5. Есепті шеш.

Құмырада 14 алтын қоңыз, ал қара 3 есе көп. Құмырада қанша қара қоңыз бар?

6. Есепті шеш.

Бірінші бетте 15 марка, ал екінші бетте 2 есе көп. Екінші бетте неше марка бар?

7. Есепті шеш.

Қорапта 18 көк қағаз қыстырғыш бар, ал ақ 3 есе көп. Қорапта қанша ақ қағаз қыстырғыш бар?

8. Есепті шеш.

Гүлзарда 19 сары қызғалдақ, ал сирень 3 есе көп өсті. Гүлзарда қанша сирень өсті?

9. Есепті шеш.

Қорапта 14 қызыл маркер бар, ал көк 2 есе көп. Қорапта неше көк маркер бар?

10. Есепті шеш.

Құмырада 18 алтын сырға, ал екінші құмырада күміс сырға одан 6 есе көп. Құмырада қанша күміс сырға бар?

13 сабақ

САНДЫ БІРНЕШЕ ЕСЕ АЗАЙТУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Үлгісі:

Марал 15 шеңбер салды, ал үшбұрыштар одан 3 есе аз. Марал неше үшбұрыш салды?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Шеңбер - 15 .

Үшбұрыш – ? , 3 есе аз

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

3 есе аз нені білдіреді? Бұл 15-ті 3 бөлікке бөліп, 1 бөлігін алу

$$15: 3 = 5$$

Жауап: 5 үшбұрыш Марал салды.

1. Есепті шеш.

Қорапта 10 шоколад кремі бар, ал сүтті кілегей одан 2 есе аз болды. Қорапта қанша сүтті кілегей болды?

2. Есепті шеш.

Тарелкада 24 дана пісірілген шұжық, ал ысталған шұжық 3 есе аз болды. Тарелкада ысталған шұжықтың қанша бөлігі жатты?

3. Есепті шеш.

Егер сізде 18 ашықхат болса, Дастанның ашықхаттары 3 есе аз. Дастанда қанша ашықхаты бар?

4. Есепті шеш..

Шырша үшін балалар 8 көк шам, ал сары 2 есе аз жасады. Балалар қанша сары шам жасады?

5. Есепті шеш.

Бір вазада 9 қалампыр, екінші вазада 3 есе аз. Басқа вазада қанша қалампыр бар?

6. Есепті шеш.

Айымның 16 үй өсімдіктері бар, ал Мадинаның үй өсімдіктер 2 есе аз. Мадинада қанша үй өсімдігі бар?

7. Есепті шеш.

Біз 9 қара қағаз орамын, ал қызыл орамын 3 есе аз сатып алдық. Қанша қызыл қағаз орамын сатып алынды?

8. Есепті шеш.

Серікжан 20 ұшақ жасады, ал Әділ ұшақтарды 5 есе аз жасады. Әділ қанша ұшақ жасады?

9. Есепті шеш.

Бірінші үйде 16 қабат, ал екінші үйде қабат саны 2 есе аз. Екінші үйде неше қабат бар?

10. Есепті шеш.

Айдостың 16 ойыншық күшігі бар, ал Мадинада ондай ойыншықтар 2 есе аз. Мадинаның қанша ойыншықтары бар?

Еселігін салыстыруға арналған есептер

Үлгісі:

Дидар саңырауқұлақтармен 2 бәліш және етпен 10 бәліш сатып алды. Дидар саңырауқұлақтардан гөрі ет бәліштерінен қанша есе көбірек сатып алды ?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Саңырау құлақ. - 2 б.

Етпен. – 10 б.

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

Екі санды қалай салыстыруға болады? Бір санның екіншісінен қанша есе көп немесе аз екенін салыстыру үшін үлкен санды кішіге бөлу керек, яғни 10 санын 2-ге бөлу керек.

$$10 : 2 = 5 \text{ (есе)}$$

Жауап: Дидар саңырауқұлақ бәліштерәне қарағанда ет бәліштерін 5 есе көп сатып алды.

1. Есепті шеш.

Портфельде 11 дәптер ұзын жолды және 22 дәптер шақпақ бар. Портфельде қандай дәптер көп және қанша есе?

2. Есепті шеш.

Біз 9 м көк жібек пен 72 м қызғылт жібек сатып алдық. Көк жібектен гөрі қызғылт жібек қанша есе көп сатып алынды?

3. Есепті шеш.

Бақшада 3 бұта ақ және 96 бұта қызыл қарақат өседі. Бақшада ақ қарақаттан гөрі қызыл қарақат бұталары қанша есе өседі?

4. Есепті шеш.

Бір қалтада 5 жаңғақ, ал екінші қалтада 75 жаңғақ бар. Қай қалтада жаңғақтар аз және қанша есе?

5. Есепті шеш.

Шыршаға 12 күлгін және 24 қызғылт шар ілулі тұрды. Шыршада қызғылт шарларға қарағанда күлгін неше есе көп ілулі тұрды?

6. Есепті шеш.

2 банка лимон тосабын және 16 банка құлпынай тосабын сатып алды. Лимонға қарағанда құлпынай тосап банкаларын неше есе көп сатып алды?

7. Есепті шеш.

Вазаға 125 апельсин және 25 алма салынды. Алманың вазасында апельсиндерге қарағанда неше есе аз салынды?

8. Есепті шеш.

Сөреде 16 аяқ киім щеткасы және 8 киім щеткасы болды. Сөреде аяқ киімге қарағанда киім щеткалар неше есе көп?

15 сабақ

ҚОСЫНДЫНЫҢ МӘНІН ТАБУҒА АРНАЛҒАН ҚҰРАМА ЕСЕПТЕР

Үлгісі:

Қуат саңырауқұлақтармен 6 бәліш, етпен саңырауқұлаққа қарағанда 3 есе аз сатып алды. Қуат барлығы қанша бәліш сатып алды?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Саңырауқұлақ - 6 б. ↑ } ? б.
Етпен - 3 есе аз ↓ }

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Қуаттың қанша бәліш сатып алғанын білу үшін, бала қанша саңырауқұлақ бәлішін және қанша ет бәлішін сатып алғанын білу керек. Қуат қанша саңырауқұлақ бәлішін сатып алғанын білеміз. Баланың етпен қанша бәліш сатып алғанын білу керек.

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

1) $6:3=2$ (Б.) – етпен

2) $6+2=8$ (Б.) барлығы

$6+6:3=8$ (Б.)

Жауап: Қуат 8 бәліш сатып алды.

1. Есепті шеш.

Вазада 3 ақ роза бар, ал сирень ақ розаға қарағанда 2 есе көп. Вазада қанша сирень бар?

2. Есепті шеш.

Пакетте 10 Қызыл алма бар, ал сары алма қызылға қарағанда 2 есе аз. Сөмкеде қанша алма бар?

3. Есепті шеш.

Гүлзарларға петуния көшеттерінің 9 жәшігі, бегония көшеттерінің қораптары 3 есе көп болды. Гүлзарларға қанша гүл көшеттері кетті?

4. Есепті шеш.

Қорапта 10 гелдік қалам, ал шарлы қаламдар 2 есе көп. Қорапта қанша қалам бар?

5. Есепті шеш.

Саңырауқұлақтарды жинаушылар 12 ақ саңырауқұлақтарын тапты, ал болетус – 2 есе аз. Саңырауқұлақ терушілер қанша саңырауқұлақты тапты?

6. Есепті шеш.

Шатырда картонға арналған 6 степлер, ал қағазға арналған степлер 3 есе көп болды. Шатырда қанша степлер болды?

7. Есепті шеш.

Аружан қызыл құлпынайдың 8 бұтасын, ал сары құлпынайды 2 есе аз отырғызды. Аружан құлпынайдың қанша бұтасын отырғызды?

16 сабақ

БІРЛІККЕ АРТТЫРУҒА АРНАЛҒАН МӘТІНДІ ЕСЕПТЕР

Үлгісі:

7 жейдеде 28 түйме болды. 4 бірдей жейдеде қанша түйме бар?

Қысқаша жазба жасаңыз.

7 жейдеде – 28 т

4 жейдеде - ? т

Мәселе есептерді шешу жоспарын құрамыз.

Бірдей 4 жейдеде қанша түйме бар екенін анықтау үшін, бір жейдеде қанша түйме бар екенін білу керек.

Есептің шешімін жазамыз.

1) $28: 7 = 4$ (т.) - 1 жейдеде

2) $4 \cdot 4 = 16$ (т.)

28: $7 * 4 = 16$ (т.)

Жауап: 4 бірдей жейдеде 16 түйме.

1. Есепті шеш.

7 курткада 35 түйме болды. Бірдей 4 курткада қанша түйме бар?

2. Есепті шеш.

2 бірдей пакетте 14 апельсин болды. Бірдей 6 пакетте қанша апельсин бар?

3. Есепті шеш.

36 дана балық филесі 9 ыдысқа салынды. 28 дана балық филесі үшін қанша ыдыс қажет?

4. Есепті шеш.

Таяқшадағы 27 карамель 9 жаңа жылдық сыйлықтарға салынды. 5 жаңа жылдық сыйлықтарда қанша карамель бар?

5. Есепті шеш.

4 бірдей жиынтықта 12 магнит бар. 10 бірдей жиынтықта қанша магнит бар?

6. Есепті шеш.

9 литр бал 3 банкаға тең құйылды. Осындай 7 банкада неше литр бал бар?

7. Есепті шеш.

28 бөтелке газдалған су 4 үстелге қойылды. Осындай 8 үстелде қанша бөтелке газдалған су бар?

8. Есепті шеш.

Вазада 5 қызғылт роза, 3 ақ роза, ал сары ақ розадан 2 есе көп. Вазада қанша роза бар?

9. Есепті шеш.

Пакетте 9 жасыл алма, 10 қызыл алма және қызыл алмадан 2 есе аз сары алма бар. Сөмкеде қанша алма бар?

20 сабақ

ТІКТӨРТБҰРЫШТЫҢ АУДАНЫ

Үлгісі:

Тіктөртбұрыштың ұзындығы - 6 см, ені-2 см. аудан неге тең?

Мәселе есептің шарты мен сұрақты тағы бір рет оқимыз. Қысқаша жазба жасаңыз.

$$a = 6 \text{ см}$$

$$b = 2 \text{ см}$$

$$S_{\text{т.б.}} = ? \text{ см}^2$$

Тіктөртбұрыштың ауданы формуласын жазамыз.

$$S = a \cdot b$$

$$S = 6 \cdot 2 = 12 \text{ см}^2$$

Жауап: 12 см² тіктөртбұрыштың ауданы.

1. Қабырғалары 8 см және 2 см бар тіктөртбұрыш сызыңыз. Осы фигураның ауданын табыңыз.
2. Қабырғалары 7 см және 9 см болатын тіктөртбұрыш сызыңыз. Осы фигураның ауданын табыңыз.
3. Қабырғалары 6 см және 8 см бар тіктөртбұрыш салыңыз, Осы фигураның ауданын табыңыз.
4. 5 Қабырғалары 8 см және 7 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.
5. 4 см және 6 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.
6. 3 см және 5 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.
7. 2 см және 4 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.
8. 9 см және 1 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

9. 8 см және 3 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

10. Қабырғалары 7 см және 4 см болатын тіктөртбұрыш сызыңыз. осы фигураның ауданын табыңыз.

11. 10 см және 5 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

12. 4 см және 8 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

13. 9 см және 3 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

14. 6 см және 5 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

15. 4 см және 4 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, осы фигураның ауданын табыңыз.

16. 8 см және 7 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз. осы фигураның ауданын табыңыз

21 сабақ

ҚҰНЫН ТАБУҒА АРНАЛҒАН МӘТІНДІ ЕСЕПТЕР

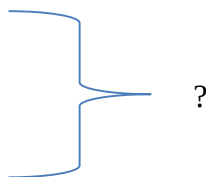
Үлгісі:

Шыршаны безендіру үшін балалар 7 алтын аққардан 6 ойыншық және тағы 18 күміс аққардан ойыншық жасады. Балалар барлығы қанша аққарларды жасады?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Алтын аққар - 7 аққардан - 6 ойыншық

Күміс аққар - 18 с.

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Балалардың қанша аққар жасағанын білу үшін балалардың қанша алтын аққар жасағанын білу керек.

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

1) $7 \cdot 6 = 42$ (с.) – алтын

2) $42 + 18 = 60$ (с.) барлығы

немесе

$7 \cdot 6 + 18 = 60$ (с.)

Жауап: 60 аққарларды балалар жасады.

1. Есептерді шешіңіз

Үстелде әрқайсысы 17 қарындаштан тұратын 2 қорап және тағы 9 қарындаш бар. Үстелде барлығы қанша қарындаш бар?

2. Есептерді шешіңіз

Бала әр қатарға 3 жолды 18 зат есімнен тұратын сөздер және 15 етістіктен тұратын жазды. Бала барлығы қанша сөз жазды?

3. Есептерді шешіңіз

Жөндеу жұмытарын жүргізу үшін әр жиынтықта дөңгелек 14 щетканың 3 жиынтығын, және 45 тегіс щетканы сатып алдық. Біз барлығы қанша щетка сатып алдық?

4. Есептерді шешіңіз

Жансая 2 стакан құлпынайдан 8 жеміс жидек жинады, ал Қанат 14 жидек жинады. Балалар қанша құлпынай жинады?

5 Есептерді шешіңіз

Әр қатарда 10 шамнан және тағы 14 ақ раушан гүлінен 2 қатар сары түсті раушан гүлдерін отырғыздық. Қанша раушан гүлі отырғызылды?

6. Есептерді шешіңіз

Әже үш литрлік 6 банка шие джемі мен 15 литр қарақат джемін дайындады. Әже қанша литр джем дайындады?

7. Есептерді шешіңіз

Бір хомяк әрқайсысында 7 бұршақ бар 5 бұршақ, ал қалған 24 бұршақ жеді. Хомяктар қанша бұршақ жеді?

7. Есептерді шешіңіз

Бір хомяк әрқайсысында 7 бұршақ бар 5 бұршақ, ал қалған 24 бұршақ жеді. Хомяктар қанша бұршақ жеді?

Айырмашылықты салыстыруға арналған мәтінді есептер

Үлгі:

Сүтті шоколадтан 3 қорап 9 дана шоколад сатып алынды және оған тағы қара шоколадтан 17 дана сатып алынды. Сүт шоколады қара шоколадқа қарағанда қаншаға артық сатып алынды?

Қысқаша жазба жасаңыз:

Сүтті шоколад - 3қ - 9 дана ға артық ↑

Қара -17 плит

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Қара шоколадтан гөрі сүт шоколады плиткаларын қанша көп сатып алғанын білу үшін Сіз сүт шоколады плиткаларын қанша сатып алғанын білуіңіз керек.

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

1) $3 \cdot 9 = 27$ (плит.) - сүт шоколады

2) $27 - 17 = 10$ (плит.)

$3 \cdot 9 - 17 = 10$ (плит.) артық

Есептің жауабын жазамыз

Жауап: Сүт шоколады қара шоколадына қарағанда 10 плитқаға көп.

Есепті шеш:

1. Асяның 10 тг үшін 8 тиын бар, ал Қанатта 57 тг. Асяның Қанатқа қарағанда қанша тг бар?
2. Айгүлде 5 пакет 9 тг-ден ақ бисерлі және 5 пакет 16 тг-ден көк бисер бар. Айгүл ақ бисерге қарағанда көк бисерге қанша ақша төледі?
3. Сары қорапта 4 жиынтық 9 шам және ақ қорапта 90 шамдар бар. Сары қорап шамдарына қарағанда ақ қорап шамдары қаншаға аз?
4. Арманда 12 теңгеден 10 тиын, ал Маринада 79 тиын. Арманның Маринаға қарағанда қанша ақшасы артық ?
5. 5 қалтада түрлі-түсті 9 парақ қағаз және тағы 24 ақ парақ ақ қағаз бар. Ақ түсті қағаз түрлі-түсі қағазға қарағанда қаншаға кем?
6. Асемде 2 қораптан 9 пластилин , ал Зинада 24 пластилин бар. Зинаға қарағанда Асемнің пластилині қаншаға артық?
7. Әжеде 4 жиынтық 8 түрлі-түсті жіп және тағы 15 қара жіп бар. Қара жіпке қарағанда түрлі-түсті жіп қаншаға кем?

23 сабақ

Қосындының мәнін санға бөлуге арналған құрама есептер

Үлгі:

9 сары шаш қыстырғыш және 15 көк түсті шаш қыстырғыштарды 6 бірдей сөмкеге салынды. Әр сөмкеде қанша шаш қыстырғыш салынды?

Қысқаша жазба жасаңыз:

Сары -9 қ
Көк -15 қ

} әр 6 сөмкеде?

Мәселе есепті шешу жоспарын жазамыз.

Әр сөмкеде қанша шаш қыстырғыш бар екенін білу үшін сіз қанша сары шаш қыстырғыш және қанша көк шаш қыстырғыш екенін білуіңіз керек.

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

1) $9 + 15 = 24$ (ш.қ.) - сары және көк

2) $24 : 6 = 4$ (ш.қ.)

3) $(9 + 15) : 6 = 4$ (ш.қ.)

Мәселе есептің жауабын жазамыз.

Жауап: Әр сөмкеде 4 шаш қыстырғыштан салынды.

Есепті шеш:

1. Маринаға 18 сары және 17 ақ хризантема берілді. Ол барлық хризантемаларды 5 вазаға тең салды. Әр вазада қанша хризантема бар?
2. Қырыққабат қосылған 16 бәліштер мен ет қосылған 14 бәліштер әр табаққа 5 данадан табактарға салынды. Бәліштер қанша табаққа теңдей салынды?
3. 17 алма және 11 алмұрт 4 пакетке тең салынды. Әр пакетте қанша жеміс бар?
4. 10 көк және 5 қызғылт шам болды. Барлық шамдарды әр бөлмеге 3 шамнан қойылды. Әр бөлмеге қанша шамнан қойылды ?
5. Әр торда 17 сәбіз, ал екіншісінде 23 сәбіз бар. Барлық сәбіз 8 қоянға бірдей таратылды. Әр қоян неше сәбіз алды?
6. 13 шоколад және 8 кремді жылтыратылған ірімшіктерді 3 сатып алушы бірдей бөліп сатып алды. Әр сатып алушы қанша ірімшік сатып алды?
7. Үй жануарлары дүкенінде 15 ақ және 5 сұр егеуқұйрық болды. Олардың барлығы бірдей 10 торға орналастырылды. Әр торда неше егеуқұйрық бар?

Ауданын табуға арналған тапсырмалар

Үлгі:

Тіктөртбұрыштың ұзындығы 5 см, ал ені 2 см қысқа. Оның ауданы неге тең? Тағы бір рет шарт-міндеттерін оқып шығыңыз. Қысқаша жазба жасаңыз.

$a=5\text{см}$

$b=?$ см, 2см-ге қысқа

$S_{тк}=?$

Біз Мәселе есептің сұрағына бірден жауап бере алмаймыз, өйткені біз тік бұрыштың енін білмейміз. Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

1) $5 - 2 = 3$ см - тіктөртбұрыштың ені

2) *Тіктөртбұрышты ауданын табу формуласын жазамыз*

$$S_{тк.} = 5 \cdot 3 = 15 \text{ см}^2$$

Мәселе есептің жауабын жазамыз.

Жауап: Тіктөртбұрыштың ауданы 15 см^2 -ге тең.

Есепті шеш:

1. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 7 см, ал ені 3 см аз. Тіктөртбұрыштың көлемі неге тең?
2. Гвинея шошқасына арналған тордың ұзындығы 7 дм, ал ені 2 дм-ге кем. Теңіз шошқаларына арналған алаңның ауданын тап.
3. Көмпит қорабының ені 2 дм, ал ұзындығы 2дм-ге үлкен. Көмпит қорабының ауданын табыңыз.
4. Тіктөртбұрыштың ені 3 м, ал ұзындығы 6 м-ге үлкен. Тіктөртбұрыштың ауданын тап.
5. Тіктөртбұрыштың ені 20 дм, ал ұзындығы 4 м-ге үлкен. Ауданы неге тең?
6. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8 м, ал ені 20 дм-ге қысқа. Тіктөртбұрыштың ауданын тап.
7. Ши тіктөртбұрыштың ені 4 м, ұзындығы 2 есеге көп. Тіктөртбұрыштың ауданын тап.

8. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8 м, ал ені 60 дм-ге қысқа. Тіктөртбұрыштың ауданын тап.
9. Тіктөртбұрыштың ені 5 м, ал ұзындығы 40 дм-ге көп. Тіктөртбұрыштың ауданын тап.

Айырмашылықтарды салыстыруға арналған құрама есептер

Үлгі:

7 жиынтықта 5 орамалдан бар . Жиынтықтан 26 орамал қолданылды. Жиынтықта қанша орамал қалды?

Қысқаша жазба жасаймыз.

Болды-7 жиын. 5 орамалдан

Қолданылды-26 ор.

Қалды-? ор .

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Жиынтықта қанша орамал қалғанын анықтау үшін сіз қанша орамал болғанын білуіңіз керек.

Мәселе есептің шешімін жазу қалды.

1) $5 \cdot 7 = 35$ орамал болды

2) $35 - 26 = 9$ (ор.) қалды

Біз Мәселе есептің жауабын жазамыз.

Жауап: Жиынтықта 9 орамал қалды.

Есепті шеш:

1. 18 қоянға 4 сәбізден берілді. Олар 44 сәбіз жеді. Қанша сәбіз қалды?
2. Қоймадағы торда 64 саңырауқұлақ бар. Ол 5 торға 7 саңырауқұлақтан салды . Қоймада қанша саңырауқұлақтар қалды?
3. 25 бірдей қалтада 9 конверт бар. 77 конверт пайдаланылды. Қалтада қанша конверт қалды?
4. Каринаның 296 тг бар. Ол 13 қара қарындашты 10 тг сатып алды. Каринаның қанша тг қалды?
5. 23 бірдей стаканда коктейльге арналған 7 шоколад болды. Коктейльге арналған 100 шоколадты қолданды. Коктейльге арналған қанша шоколад қалды?
6. 29 жаңа жылдық сыйлықтарда 3 карамель болды. Балалар 68 карамель жеді. Жаңа жылдық сыйлықтарда қанша карамель қалды?
7. 47 бірдей қорапта 6 түрлі-түсті қарындаш болды. Біз 108 түрлі-түсті қарындаш алдық. Қанша түрлі - түсті қарындаштар қалды?

26 сабақ

Азайтуды табуға арналған құрама есептер

Үлгі:

Мұғалім 4 оқушыға 6 қарындаш таратқанда, тағы 28 қарындаш қалды. Бастапқыда мұғалімнің қанша қарындаштары болды?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Болған-?

Таратты-4 оқушыға 6 қарындаштан

Қалды -28

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Мұғалімнің қанша қарындаш болғанын білу үшін оқушыларға қанша бергенін білу керек. Мәселе есептің шешімін жазамыз.

1) $6 \cdot 4 = 24$ (қ.) -қалды

2) $28 + 24 = 52$ (қ.)

$28 + 6 \cdot 4 = 52$ (қ.)

Есептің жауабын жазамыз.

Жауап: 52 қарындаш болды.

Есепті шеш:

1. Мұғалім 4 оқушыға 2 дәптер таратқаннан кейін, оның 36 дәптері қалды. Алғашқыда мұғалімнің қанша дәптері болды?
2. Әрқайсысында 8 жіптен тұратын 9 жиынтық сатылған кезде, тағы 16 жіп қалды. Бастапқыда қанша жіп болды?
3. 37 кг мандарин сатылғаннан кейін, 2 қорапта 10кг-нан мандарин қалды. Бастапқыда қанша килограмм мандарин болды?
4. 2 кг –нан 7 қорап зефир сатқан кезде, тағы 28 кг зефир қалды. Бастапқыда қанша килограмм зефир болды?
5. Қолөнерге 36 парақ жұмсалғаннан кейін, сыныпта әрқайсысында 10 парақтан тұратын тағы 5 қалта қалды. Бастапқыда сыныпта қанша парақ болды?
6. Әже 7 шалғамнан 3 байлам қолданды және тағы 9 шалғам қалды. Бастапқыда қанша шалғам болды?
7. 38 көшет отырғызғаннан кейін, әр үйде 9 көшеттен 2 пакет қалды. Бастапқыда қанша көшет болды?

Айырманы табуға арналаған құрама есептер

Сурет мұғалімінде 65 сиялы құмыра болды. Ол бірнеше сиялы құмырасын қолданған кезде, 3 қораптан әрқайсысында 12 сиялы құмыра қалды. Мұғалім қанша құмырасын қолданды?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Болған-65 құм.

Қолданылды-? құм.

Қалды-3қорап 12құмыра

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Мұғалім қанша сия қолданғанын білу үшін қораптарда қанша сия құмырасы қалғанын білу керек.

Біз есептің шешімін жазамыз.

1) $12 \cdot 3 = 36$ (құм.) – қалды

2) $65 - 36 = 29$ (құм.)

3) $65 - 12 \cdot 3 = 29$ (құм.)

тапсырманың жауабын жазамыз.

Жауап: 29 құмыра сия қолданды.

Есепті шеш.

1. 13 қорапта 8 таспадан бар. Бірнеше таспа сатылған соң, тағы 79 таспа қалды. Қанша таспалар сатылды?
2. Шкафта 85 парақ түрлі-түсті қағаз болды. Бірнеше парақ пайдаланылғаннан кейін шкафта 9 парақтан тұратын 5 қағаз қалды. Неше түрлі-түсті қағаз қолданылды?
3. 80 қағаз қыстырғыш болды. Бірнеше қағаз қыстырғышты пайдаланған соң, әрқайсысында 9 қағаз қыстырғыштан тұратын 4 қорап қалды. Қанша қағаз қыстырғыш қолданылды?
4. 10 данадан 5 қорап бор сатып алынды. Бірнеше борды қолданғаннан кейін тағы 28 бор қалды. Қанша бор пайдаланылды?
5. Әрқайсысы 8 м болатын 6 орама пленка сатып алынды. Бірнеше метр қолданғаннан кейін 29 метр пленка қалды. Қанша метр пленка қолданылды?
6. Әрқайсысында 50 желімделген қарындашы бар 4 қорап сатып алдық. Бірнеше желімденген қарындашты қолданғаннан соң, тағы 190 желімденген қарындаш қалды. Қанша желімденген қарындаштар қолданылды?

7. Әрқайсысында 70 данадан тұратын 6 қорап майлық болды. Бірнеше майлықтар қолданылғаннан соң ,тағы 220 майлық қалды . Қанша майлық қолданылды?
8. 35 құтыда 9 литр бал бар. Бірнеше литр бал пайдаланылған соң, құтыда 18 литр бал қалды. Қанша литр бал пайдаланылды?
9. 557 бәліштер болды. Бірнеше бәліш желінген соң, 77 бәліштен тағы 3 пакет қалды. Қанша бәліштерді жеді?
10. Егін жинауда 48 адамнан 4 бригада жұмыс істеді. Түстен кейін үйге бірнеше адам кеткен соң, тағы 128 адам жұмыс істеуге қалды. Үйге қанша адам кетті?
11. Жаңа жыл үшін біз 8 бума 6 бенгал шамдарын сатып алдық. Мереке үшін 36 бенгал шамдары жағылды. Ескі Жаңа жылды тойлауға қанша бенгал шамдары қалды?

28 сабақ

Екі туындының қосындысын табуға арналған тапсырмалар

7 қара қарындаштан 2 қорап және 9 түрлі-түсті қарындаштан 3 қорап бар.
Барлығы қанша қарындаш?

Қысқаша жазба жасаймыз:

Қара .-2 қорап 7қар.

Түрлі-т.-3 қорап 9қар.

Барлығы-?

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

1) $7 \cdot 2 = 14$ (қар.)- қарапайым

2) $9 \cdot 3 = 27$ (қар.)- түсті

3) $(14 + 27) = 41$ (қар.)

Тапсырманың жауабын жазамыз.

Жауап: 41 қарындаш қораптар.

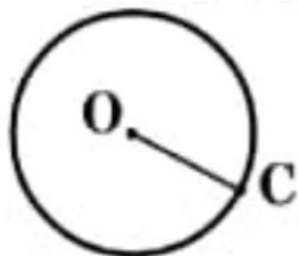
Есепті шеш:

1. 14 тәрелкеде 5 құлпынай және 12 тәрелкеде 8 алма бар. Тәрелкелерде барлығы қанша жеміс бар?
2. 48 қаптада 4 шие орамы және 55 қаптада 6 көкжидек орамы бар. Бұл пакеттерде барлығы қанша орама бар?
3. 22 флякта 10 литр ара балы және 33 флякта 7 литр гүл балы бар. Құтыларда барлығы неше литр бал бар?
4. 43 пакетте 6 сүт йогурты және 6 пакетте 4 кілегей йогурты бар. Пакеттерде қанша йогурт бар?
5. 83 қорапта 10 банка алма шырыны және 41 қорапта 8 банка жүзім шырыны бар. Бұл қораптарда қанша банка шырыны бар?
6. 21 косметикалық сөмкеде 6 макияж щеткасы және 31 косметикалық сөмкеде 4 макияж щеткасы бар. Бұл макияж сөмкелерінде қанша макияж щеткасы бар?
7. Біз 80 түрлі түсті карнавал қапқатарының 31 жиынтығын және 5 монофониялық карнавал қапқатарының 6 жиынтығын сатып алдық. Қанша карнавал қапқатарын сатып алды?

29 сабақ

Шеңбер

Шеңбердің ортасын кез - келген нүктемен байланыстыратын кесінді радиус деп аталады. ОС сегменті-шеңбердің радиусы.

Бір шеңбердің Радиусы тең.

1. Радиусы 3 см болатын шеңбер сызыңыз.
2. Радиусы 1 см болатын шеңбер сызыңыз,
3. Радиусы 12 см болатын шеңбер сызыңыз,
4. Радиусы 2 см болатын шеңбер сызыңыз.
5. Радиусы 4см болатын шеңбер сызыңыз.
6. Радиусы 1 дм болатын шеңбер сызыңыз.
7. Радиусы 6 см болатын шеңбер сызыңыз,
8. Радиусы 7 см болатын шеңбер сызыңыз.
9. Радиусы 11 см болатын шеңбер сызыңыз.
10. Радисы 10 см болатын шеңбер сызыңыз
11. Радиусы 5 см болатын шеңбер сызыңыз.
12. Радиусы 14 см болатын шеңбер сызыңыз,
13. Радиусы 7 см болатын шеңбер сызыңыз.
14. Радиусы 3 см болатын шеңбер сызыңыз.
15. Радиусы 13 см болатын шеңбер сызыңыз,
16. . Радиусы 8 см болатын шеңбер сызыңыз.
17. Радиусы 9 см болатын шеңбер сызыңыз.

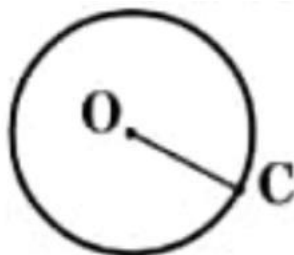
30 сабақ

Радиусты анықтаңыз.

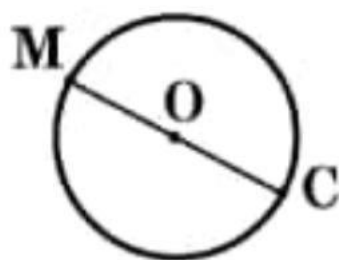
Шеңбер сызыңыз.

Шеңбердің ортасын кез - келген нүктемен байланыстыратын кесінді радиус деп аталады.

ОС сегменті-шеңбердің радиусы.

Шеңбердің радиустары тең. Шеңбердің центрі арқылы өтетін шеңбердің нүктелерін байланыстыратын кесінді шеңбердің диаметрі деп аталады.

MC сегменті-шеңбердің диаметрі.

Есептерді шешіңіз

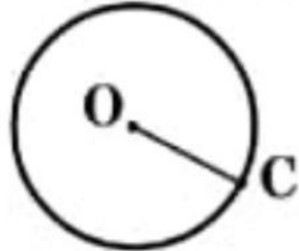
1. Диаметрі 4 см болатын шеңбер сызыңыз.
2. Диаметрі 2 см болатын шеңбер сызыңыз.
3. Диаметрі см болатын шеңбер сызыңыз.
4. Диаметрі 20 см болатын шеңбер сызыңыз,
5. Диаметрі 6 болатын шеңбер сызыңыз.
6. Диаметрі 10 см болатын шеңбер сызыңыз.
7. Диаметрі 12см болатын шеңбер сызыңыз.
8. Диаметрі 14 см болатын шеңбер сызыңыз.
9. Диаметрі 18 см болатын шеңбер сызыңыз.
10. Диаметрі 16 см болатын шеңбер сызыңыз.
11. Диаметрі 1 дм болатын шеңбер сызыңыз.
12. Диаметрі 2 дм болатын шеңбер сал.
13. Диаметрі 24 см болатын шеңбер сызыңыз.
14. Диаметрі 22 см болатын шеңбер сызыңыз.

30 сабақ

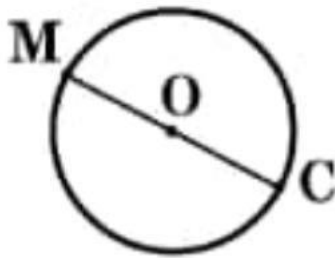
1. Шеңбер сызыңыз.

2. Диаметрін табыңыз.

Шеңбердің ортасын кез - келген нүктемен байланыстыратын кесінді радиус деп аталады. ОС сегменті-шеңбердің радиусы.

Бір шеңбердің Радиусы тең. Көздің ортасынан өтетін және шеңбердің екі нүктесін байланыстыратын кесінді шеңбердің диаметрі деп аталады. МС сегменті-шеңбердің диаметрі.

1. Радиусы 3 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
2. Радиусы 2 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
3. Радиусы 4 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
4. Радиусы 5 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
5. Радиусы 6 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
6. Радиусы 1 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
7. Радиусы 7 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
8. Радиусы 8 см болатын шеңбер сызыңыз, шеңбердің диаметрін табыңыз.
9. Радиусы 9 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
10. Радиусы 10 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
11. Радиусы 13 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
12. Радиусы 14 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
13. Радиусы 11 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
14. Радиусы 12 см болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.
15. Радиусы 1 дм болатын шеңбер сызыңыз, осы шеңбердің диаметрін табыңыз.

31 сабақ

Санның бөлігін табуға арналған есептер

9 см және 1 см қабырғалары бар тіктөртбұрыш салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{3}$ бір бөлігінің ұзындығын есептеңіз.

Санның бөлігін табу үшін санды 3 бөлікке бөліп, бір бөлігін алу керек. Санның бөлігін табу үшін санды бөлгішке бөліп, нумераторға көбейту керек.

$$9: 3 \cdot 1 = 3 \text{ см.}$$

1. Тіктөртбұрышты қабырғаларын 12 см және 1 см етіп сызыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{6}$ бөліктерін есептеңіз.
2. Тік бұрышты 10 см және 1 см етіп сызыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{5}$ бөліктерін есептеңіз.
3. Тіктөртбұрышты 9 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{3}$ бөліктерін есептеңіз.
4. Тіктөртбұрышты 12 см және 1 см етіп сызыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{4}$ бөліктерін есептеңіз.
5. Тіктөртбұрышты 10 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{2}$ бөліктерін есептеңіз.
6. Тіктөртбұрышты 8 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{4}$ бөліктерін есептеңіз.
7. Тіктөртбұрышты 6 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{6}$ бөліктерін есептеңіз.
8. Тіктөртбұрышты 12 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{3}$ бөліктерін есептеңіз.
9. Тіктөртбұрышты 8 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{8}$ бөліктерін есептеңіз.
10. Тіктөртбұрышты 14 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{7}$ бөліктерін есептеңіз.
11. Тіктөртбұрышты 15 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{5}$ бөліктерін есептеңіз.
12. Тіктөртбұрышты 12 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{2}$ бөліктерін есептеңіз.
13. Тіктөртбұрышты 5 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{5}$ бөліктерін есептеңіз.

14. Тіктөртбұрышты 14 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{7}$ бөліктерін есептеңіз.
15. Тіктөртбұрышты 9 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{9}$ бөліктерін есептеңіз.
16. Тіктөртбұрышты 8 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{4}$ бөліктерін есептеңіз.
17. Тіктөртбұрышты 6 см және 1 см етіп салыңыз, қабырғалардың $\frac{1}{3}$ бөліктерін есептеңіз.

32 сабақ

1. Санды жаз.

2. Санның бөлігін табу есептер.

Санның бөлігін табу үшін санды бөліміне бөліп, аламына көбейту керек.

1. Санның бөлігін табыңыз.

24-санының $\frac{1}{4}$ бөлігі

20-санының $\frac{1}{5}$ бөлігі

81-санының $\frac{1}{9}$ бөлігі

2. Санның бөлігін табыңыз.

54-санының $\frac{1}{6}$ бөлігі

49-санының $\frac{1}{7}$ бөлігі

30-санының $\frac{1}{3}$ бөлігі

3. Санның бөлігін табыңыз.

10-санының $\frac{1}{2}$ бөлігі

36-санының $\frac{1}{4}$ бөлігі

56-санының $\frac{1}{7}$ бөлігі

4. Санының бөлігін табыңыз.

21-санының $\frac{1}{3}$ бөлігі

45-санының $\frac{1}{5}$ бөлігі

24-санының $\frac{1}{6}$ бөлігі

5. Санның бөлігін табыңыз

28-санының $\frac{1}{4}$ бөлігі

18-санының $\frac{1}{3}$ бөлігі

12-санының $\frac{1}{2}$ бөлігі

6. Санның бөлігін табыңыз

16-санының $\frac{1}{2}$ бөлігі

40-санының $\frac{1}{5}$ бөлігі

48-санының $\frac{1}{8}$ бөлігі

7. Санының бөлігін табыңыз.

12-санының $\frac{1}{2}$ бөлігі

21-санының $\frac{1}{3}$ бөлігі

36-санының $\frac{1}{4}$ бөлігі

8. Санының бөлігін табыңыз.

42-санының $\frac{1}{7}$ бөлігі

48-санының $\frac{1}{6}$ бөлігі

18-санының $\frac{1}{2}$ бөлігі

9. Санының бөлігін табыңыз.

24-санының $\frac{1}{3}$ бөлігі

28-санының $\frac{1}{4}$ бөлігі

45-санының $\frac{1}{5}$ бөлігі

Бөлігін табуға арналған есептер

Үлгі:

Аялдамада 8 адам тұрды. Олардың $\frac{1}{2}$ бөлігі әйел адамдар. Аялдамада қанша әйел тұрды?

Біз Мәселе есептің жағдайын тағы бір рет оқимыз.

Қысқаша жазба жасаймыз

Тұрды - 8 а.

Әйел - санының $\frac{1}{2}$ бөлігі қанша адам?

Бөлім санның бөлігін табу үшін санын 2 бөлікке бөліп, 1 бөлігін алу керек.

8: 2 • 1 = 4 (а.)

Жауап: 4 әйел аялдамада тұрды.

1. Арман мен Ғалия 6 картопты тазартты. Олардың ішінде Ғалия барлық картоптың $\frac{1}{3}$ бөлігін тазартты. Ғалия қанша картопты тазартты?
2. Мектеп бақшасында 16 адам жұмыс істеді. Олардың $\frac{1}{4}$ бөлігін қыздар құрады. Мектеп бақшасында қанша қыз жұмыс істеді?
3. Жаннаның қалтасында 15 кәмпит бар. Оның ішінде $\frac{1}{5}$ бөлігі шоколад кәмпиттері. Жаннаның қалтасында қанша шоколад бар?
4. Жинақта 8 қалам бар. Олардың $\frac{1}{4}$ бөлігі көк қаламдар. Жиынтықта қанша көк қалам бар?
5. Пакетте 15 бұрыш бар. Оның ішінде $\frac{1}{5}$ бөлігі жасыл бұрыш. Пакетте қанша жасыл бұрыш бар?
6. Су кітабында 16 әңгіме бар. Оның ішінде $\frac{1}{2}$ бөлігі жануарлар туралы әңгімелері. Кітапта қанша жануарлар туралы әңгімелер бар?
7. Жөндеу үшін 12 щетка сатып алынды. Олардың ішінде $\frac{1}{4}$ бөлігі-үлкен щеткалар. Қанша үлкен щетка сатып алынды?
8. Шкафта 8 сөре бар. Олардың ішінде $\frac{1}{2}$ бөлігі балалар заттары. Балалар заттары қанша сөреде тұр?
9. Бөшкеде 6 литр сүт. Олардың ішінде сүзбе дайындау үшін барлық сүттің $\frac{1}{2}$ бөлігі пайдаланылды. Сүзбе дайындауға қанша литр сүт пайдаланылды?
10. Тортта 16 раушан бар. Олардың $\frac{1}{4}$ бөлігі ақ раушандар. Тортта қанша ақ раушан бар?

34 сабақ

Санды бөлігі бойынша табу

Жолақтардың ұзындығы $\frac{1}{3}$ бөлігі 2 см-ге тең Барлық қабырғалардың ұзындығы қандай?

Үлес бойынша санды табу үшін үлесті 1 алымына бөліп, бөліміне көбейту керек.

Бөлшек бойынша санды табу үшін санды нумераторға бөлгішке көбейту керек.

$$2 \div \frac{1}{3} \times 3 = 6 \text{ см.}$$

1. Оның $\frac{1}{2}$ бөлігі 5 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

2. Оның $\frac{1}{3}$ бөлігі 3см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

3. Оның $\frac{1}{6}$ бөлігі 2 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

4. Оның $\frac{1}{4}$ бөлігі 3 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

5. Оның $\frac{1}{5}$ бөлігі 2 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

6. Оның $\frac{1}{4}$ бөлігі 2 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

7. Оның $\frac{1}{2}$ бөлігі 3 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

8. Оның $\frac{1}{3}$ бөлігі 2 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

9. Оның $\frac{1}{7}$ бөлігі 2 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

10. Оның $\frac{1}{3}$ бөлігі 5 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

11. Оның $\frac{1}{2}$ бөлігі 8 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

12. Оның $\frac{1}{4}$ бөлігі 3 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

13. Оның $\frac{1}{4}$ бөлігі 4 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

14. Оның $\frac{1}{2}$ бөлігі 9 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.
15. Оның $\frac{1}{3}$ бөлігі 7 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.
16. Оның $\frac{1}{9}$ бөлігі 1 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.
17. Оның $\frac{1}{3}$ бөлігі 6 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.
18. Оның $\frac{1}{6}$ бөлігі 3 см екенін біліп, кесінді сызыңыз.

35 сабақ

1. Санның бөлігін жазыңыз.

2. Санды тап.

Бөлшек бойынша санды табу үшін санды алымына бөліп, бөліміне көбейту керек

1. Санның бөлігін тап.

Мысалы: $6 \div 1 \times 3 = 18$

$$\frac{1}{3} = 6$$

$$\frac{1}{7} = 5$$

$$\frac{1}{2} = 8$$

2. Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{2} = 6$$

$$\frac{1}{2} = 5$$

$$\frac{1}{2} = 8$$

3. Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{5} = 10$$

$$\frac{1}{4} = 8$$

$$\frac{1}{3} = 9$$

4. Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{3} = 9$$

$$\frac{1}{7} = 14$$

$$\frac{1}{2} = 4$$

5. Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{3} = 6$$

$$\frac{1}{2}=10$$

$$\frac{1}{3}=6$$

6.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{5}=10$$

$$\frac{1}{8}=4$$

$$\frac{1}{6}=8$$

7.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{5}=7$$

$$\frac{1}{2}=8$$

$$\frac{1}{3}=9$$

8.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{6}=12$$

$$\frac{1}{3}=12$$

$$\frac{1}{7}=19$$

9.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{9}=19$$

$$\frac{1}{4}=22$$

$$\frac{1}{3}=25$$

10.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{5}=20$$

$$\frac{1}{2}=34$$

$$\frac{1}{6}=18$$

11.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{5}=8$$

$$\frac{1}{9}=10$$

$$\frac{1}{3}=7$$

12.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{2}=30$$

$$\frac{1}{6}=5$$

$$\frac{1}{8}=8$$

13.Санның бөлігін тап.

$$\frac{1}{7}=5$$

$$\frac{1}{2}=9$$

$$\frac{1}{5}=8$$

Бөлігі бойынша санды табу есептері

Үлгі: Айгулдің 4 букет пластилин гүлі бар. Бұл барлық букеттің $\frac{1}{5}$ бөлігі. Айгулдің букетінде қанша гүл бар?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Пластилин гүл - 4 г. $-\frac{1}{5}$

Барлық бөлігі -?

Бөлшек бойынша санды табу үшін санды алымына яғни 1-ге бөліп, бөліміне 5-ке көбейту керек.

$$4: 1 \cdot 5 = 20 \text{ (с.)}$$

Жауап: Айгулдің букетінде 20 пластилин гүлі.

1. Себетте 10 саңырауқұлақ болды. Бұл себеттегі барлық саңырауқұлақтардың $\frac{1}{5}$ бөлігі. Себетте қанша саңырауқұлақ бар?
2. 6 сәбіз теңіз шошқаларына таратылды. Бұл теңіз шошқаларына дайындалған барлық сәбіздің $\frac{1}{3}$ бөлігі. Теңіз шошқаларына қанша сәбіз дайындалған?
3. Сөреде балалар әні бар 7 диск тұрды. Бұл барлық дискілердің $\frac{1}{5}$ бөлігі. Сөреде қанша диск тұрды?
4. Кафеде 6 екі орындық үстел болды. Бұл кафенің барлық үстелдерінің $\frac{1}{3}$ бөлігі. Кафеде қанша үстел тұрды?
5. Жиынтықта 2 қызғылт шылдырлақ бар. Бұл жиынтықтың барлық шылдырлақтың $\frac{1}{4}$ бөлігі. Жиынтықта қанша шылдырлақ болды?
6. Сөреде 10 орамал жатты. Бұл барлық орамалдың $\frac{1}{2}$ бөлігін құрайды. Сөреде қанша орамал болды?
7. Әже 4 киіз жайды. Бұл барлық киіздің $\frac{1}{4}$ бөлігі. Әжеде неше киіз бар?
8. Пакетте 9 мармелад болды. Бұл пакеттегі барлық мармеладтардың $\frac{1}{3}$ бөлігі. Пакетте қанша мармелад жатыр?

Қалдықпен бөлуге арналған мәтінді есептер

Үлгі:

Айназаның 40 фото суреті қойылды. Альбомының бір бетінде 6 фотосуреттен бар. Айназаның альбомның қанша беті суретке толып және қанша суреті қолында қалады?

Қысқаша жазба жасаңыз.

1 бет - 6 ф.

? - 40 ф. тұрады- ? бетте

Қаншасы қалды ?

Мәселе

есептің шешімін жазамыз.

40: 6=6 (қалғаны 4)

Біз Мәселе есептің жауабын жазамыз.

Жауап: Альбомның 6 беті фотосуреттермен толығымен тұрады және Айназада 4 фото қалады.

Есепті шеш:

1. 45 шам болды. Бірнеше шам ұстағыштарға 6 шам қойылды. Қанша шам ұстағыштар қажет болды және қанша шам қалды?
2. Бір табаққа 5 бәліш салынды. Егер пакетте 49 бәліш болса, қанша табақ қажет және қанша бәліш қалады?
3. 78 конверт болды. Олар әр папкаға 9 конверттен салынды. Қанша папка конверттермен шықты және қанша конверттер қалды?
4. Әже 17 дана ірімшік кеседі. Ол әр сэндвичтерге 3 дана ірімшіктен салды. Қанша ірімшік сэндвичтері пайда болды және қанша ірімшік қалды?
5. Оқушыға әр бағанға 7 сөзден 25 сөз жазу керек болды. Оқушы қанша сөз жаза алады? Қанша сөз қалады?
6. Әже 20 литр компот дайындап, оны 3 литрлік банкаларға құйды. Әже қысқа қанша банка дайындады? Қанша литр компот құйымай қалды?
7. Бір жіпте 12 інжу бар. Егер барлығы 50 інжу болса, қанша інжу салынады және қанша інжу қалады?
8. 1 себетті жасау үшін 20 м сым керек. 63 м сым қанша себетке жетеді және қанша метр сым қалады?

1000 ШЕГІНДЕГІ САНДАРДЫ АУЫЗША НӨМІРЛЕУ

1. Сандарды оқыңыз және оларды жазыңыз

Сандар жаз.

үш жүз қырық екі

бес жүз сексен жеті

тоғыз жүз тоқсан алты

төрт жүз сегіз

сегіз жүз отыз

2.Сандарды жаз.

екі жүз жеті

бес жүз сексен

жүз он екі

үш жүз жетпіс сегіз

жеті жүз тоғыз

3.Сандарды жаз.

алты жүз тоқсан тоғыз

сегіз жүз

тоғыз жүз екі

тоғыз жүз сексен бес

тоғыз жүз тоқсан

39 сабақ

Санның сипаттамасы

Санның сипаттамасын беру сұрақтарға жауап беруді білдіреді:

1. Бұл сан қандай (бір мәнді, екі таңбалы және т. б.)?
2. Бұл санда жүздік, ондық, бірліктердің саны қанша?
3. Бұл санда 3 разрядты, 2 разрядты, разрядты қанша бірлік бар?
4. Алдыңғы санды атаңыз.
5. Келесі санды атаңыз.
6. Ұсынылған санның сомасы түрінде – реттік қосылғыштарын атаңыз.

Үлгі:

342 - үш таңбалы сан, онда 3 жүз , 4 ондық және 2 бірлік, 3 разрядтың 3 бірлігі, 2 разрядтың 4 бірлігі және 1 разрядтың 2 бірлігі бар. Алдыңғы Сан 341, одан кейінгі сан 343 (341, 342, 343). Биттік терминдердің қосындысы 300, 40 және 2 ($342 = 300 + 40 + 2$)

1. Сипаттама бер: 292, 906, 859,
2. Сипаттама бер: 123, 987 690.
3. Сипаттама бер: 359, 840, 571.
4. Сипаттама бер: 545, 709, 482.
5. Сипаттама бер: 456, 690, 331.
6. Сипаттама бер: 780, 549, 256.
7. Сипаттама бер: 823, 407, 160.
8. Сипаттама бер: 234, 500, 730.
9. Сипаттама бер: 176, 292, 860.
10. Сипаттама бер: 904, 137, 580.
11. Сипаттама бер: 437, 100, 659.
12. Сипаттама бер: 733, 827 190.
13. сипаттамасы: 209, 313, 411.
14. Сипаттама бер: 835, 300, 812.
15. Сипаттама бер: 386, 320, 631.

16. Сипаттама бер: 720, 156, 456.
17. Сипаттама бер: 303, 657, 100.
18. Сипаттама бер: 204, 350, 230.
19. Сипаттама бер: 416, 702, 910.
20. Сипаттама бер: 324, 385, 412.
21. Сипаттама бер: 385, 200, 584.

1.Сандарды жаз.

2. Қанша сан бар екенін жазыңыз:

Барлығын оқып шығуыңыз қажет. Барлық бірліктердің саны қанша екенін анықтау үшін сіз сол жақта екі санды жауып оқып шығуыңыз керек. Ондық саны қанша екенін анықтау үшін бір санын жауып, нәтижесінде пайда болған ондық санын оқып шығу керек. Жүздік санын қанша екенін анықтау үшін оң жақтағы екі санды жауып, алынған жүздеген санын оқып шығу керек.

- 1.Жүздік, ондық және бірліктердің санын жазыңыз. 735 983 387 602
2. Жүздік, ондық және бірліктердің санын жазыңыз. 875 250 753 927
3. Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз.987 263 820 936 195
4. Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз 360 720 426 128 480
5. Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 987 590 796 965 654
- 6.Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 786 712 866 783 932
7. Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 460 430 854 213 130
- 8 Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 850 574 735 603 952
- 9 Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 342 308 915 268 214
10. Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 250 985 853 705
11. Жүздік, ондық және бірліктердіңсанын жазыңыз. 340 546 823 620 802

40 сабақ

Периметрді табуға арналған тапсырмалар

Үлгі:

Тіктөртбұрыштың ұзындығы 7 см, ені 3 см. Периметрі қандай?

Қысқаша жазба жасаңыз.

$$a = 7 \text{ см}$$

$$b = 3 \text{ см}$$

$$P = ?$$

Тіктөртбұрыштың периметрінің формуласын қараңыз.

$$P_{\text{пр.}} = (a + b) \cdot 2$$

Мәселе есептің шешімін жазыңыз.

$$P_{\text{пр.}} = (7 + 3) \cdot 2 = 20$$

Біз Мәселе есептің жауабын жазамыз.

Жауап: тіктөртбұрыштың периметрі 20 см.

Есептерді шешіңіз

1. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 10 см, ені 3 см. Периметрі қандай?
2. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 5 см, ені 4 см. Периметрі қандай?
3. Квадраттың қабырғалары - 3 дм. Периметрі қандай?
4. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 9 см, ені 5 см. Периметрі қандай?
5. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 7 см, ені 6 см. Периметрі қандай?
6. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8 см, ені 2 см. Периметрі қандай?
7. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 4 см, ені 1 см. Периметрі қандай?
8. Тіктөртбұрыштың ені 6 дм, ұзындығы 7 дм. Периметрі қандай?
9. Квадраттың қабырғалары 1 дм-ге тең. Периметрі қандай?
10. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 8 м, ені 5 см. Периметрі қандай?

41 сабақ

Геометриялық фигуралардың қабырғаларын табуға арналған тапсырмалар

Үлгі:

Квадраттың периметрі 48 см. Оның бүйір қабырғалары қаншаға тең?

Қысқаша жазба жасаңыз.

$$P_{\text{КВ}}=48 \text{ см}$$

$$a=?$$

Периметрінің формуласын жазамыз.

$$P_{\text{КВ}} = a \cdot 4$$

Шаршының қабырғасын табу формуласын жазамыз.

$$a = P_{\text{КВ}} : 4$$

Мәселе есептің шешімін жазамыз.

$$a = 48 : 4 = 12 \text{ см}$$

Мәселе есептің жауабын жазыңыз.

Жауап: Шаршының қабырғасы 12 см.

1. Тіктөртбұрыштың ені 3 см, егер периметрі 18 см болса, ұзындығы қандай болады?
2. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 6 см, егер периметрі 20 см болса, ені неге тең?
3. Тіктөртбұрыштың ені 4, егер периметрі 20 см болса, ұзындығы қандай болады?
4. Квадраттың периметрі 64 см, оның бүйір қабырғалары қаншаға тең?
5. Тіктөртбұрыштың ені 1 см, егер периметрі 18 см болса, ұзындығы қандай болады?
6. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 5 см, егер периметрі 14 см болса, ені қандай болады?
7. Тіктөртбұрыштың периметрі 16 см. ені 1 см. Тіктөртбұрыштың ұзындығын және оның сызбасын табыңыз.
8. Тіктөртбұрыштың ұзындығы 5 см, егер периметрі 18 см болса, ені қандай болады?
9. Квадраттың периметрі 36 см, оның бүйір қабырғалары қандай?
10. Тіктөртбұрыштың ені 8 см. Егер периметрі 36 см болса, ұзындығы қандай?

Периметрлерді салыстыруға арналған тапсырмалар

Үлгі:

Қайсы жер учаскісі үлкен бақты алып жатыр? Шаршының пішінді 40 м немесе Тіктөртбұрыштың қабырғалары ұзындығы 40 м, ені 30 м. Екі фигураның қайсысы артық?

Қысқаша жазба жасаңыз.

Ұзындығы	Ені	Периметрі
Тіктөртбұрыш 40 м	30 м	? м
Шаршы - 40	40	? м

артық

Мәселе есепті шешу жоспарын құрамыз.

Біз Мәселе есептің сұрағына бірден жауап бере алмаймыз, өйткені біз тіктөртбұрыштың және шаршының периметрін білмейміз?

Шаршы периметрінің формуласын жазамыз.

$$P_{\text{КВ}} = a \cdot 4$$

$$P_{\text{КВ}} = 40 \cdot 4 = 160 \text{ м} - \text{шаршы учаскесінің периметрі}$$

Тіктөртбұрышты периметрдің формуласын жазамыз.

$$P_{\text{ТК.}} = (a + b) \cdot 2$$

$$P_{\text{ТК.}} = (40 + 30) \cdot 2 = 140 \text{ м} - \text{тіктөртбұрышты жер учаскісінің периметрі}$$

Жер учаскісінің қайсысы үлкен екенін білу үлкен саннан кішісін алып тастау керек.

$$160 - 140 = 20 \text{ м}$$

Жауап: шаршы участкенің периметрі тіктөртбұрыштың периметрінен 20 м артық.

1. Қай бақтың периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 30 дм және 20 дм немесе шаршының қабырғалары 30 дм. Қаншаға көп?

2. Қай бақтың периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 4 м және 6 м немесе шаршының қабырғалары 60 дм. Қаншаға көп?

3. Қай алаңның периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 10 дм және 30 дм немесе шаршының қабырғалары 40 дм. Қаншаға көп?

4. Қандай суреттің периметр үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 7 дм және 9 дм немесе шаршының қабырғалары 8 дм. Қаншаға көп?
5. Қай бақтың периметрі үлкен? Шаршының қабырғалары 60 м немесе тіктөртбұрыштың қабырғалары 60 м және 30м. Қаншаға көп?
6. Қай бақтың периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 30 дм және 20 дм немесе шаршының қабырғалары 30 дм . Қаншаға көп?
7. Қай қораптың периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 3см және 6 см немесе шаршының қабырғалары 4 см . Қаншаға көп?
8. Қай бақтың периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 7 м және 8 м немесе шаршының қабырғалары 8 м . Қаншаға көп?
9. Қай бақтың периметрі үлкен? Шаршының қабырғалары 70 немесе тіктөртбұрыштың қабырғалары 70 м және 30 м . Қаншаға көп?
10. Қай аквриумның периметрі үлкен? Тіктөртбұрыштың қабырғалары 30 см және 120 см немесе шаршының қабырғалары 100 см . Қаншаға көп?